

в забезпеченні інноваційного зростання економіки України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2009. № 657. С. 553-558. - Бібліогр.: 14 назв. - укр.

2. Куліков П. М. Критерії національної безпеки в освітній сфері: зарубіжний досвід та висновки для України. *Економіка інтелектуального капіталу: сутність та особливості формування в будівництві*: кол. монографія / за заг.ред. В. М. Лича. Київ: КНУБА, 2017. С.32-40.

3. Куліков П. М. Інноваційна неперервна освіта – найбільш важливий елемент економіки інтелектуального капіталу. *Інноваційний розвиток підприємств у процесі формування економіки інтелектуального капіталу: Програма та тези доп. III Всеукраїнська науково-практична конференція (03-04 листоп. 2017 року, м. Київ)*. Київ: КНУБА, 2017. С.13-16.

4. Куліков П. М. Стратегічні напрямки розвитку освітніх послуг КНУБА. *Проблеми генезису економіки інтелектуально-інноваційного капіталу: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (26-27 берез. 2020 року, м. Київ)*. Київ: Київський національний університет будівництва і архітектури, 2020. С. 26-28.

5. Лич В. М., Чернявська Ю. Б. Державна підтримка інноваційної освіти як необхідна умова формування економіки інтелектуально-інноваційного капіталу. *Формування ринкових відносин в Україні: збірник наук. праць*. Київ: 2021. Вип. 10 (245) С. 25–32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2021-2-9>.

УДК 338.24:352

ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ВЗАЄМОДІЇ БІЗНЕСУ ТА МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ

Володимир Лич,

д-р екон. наук, завідувач кафедри економічної теорії,
обліку та оподаткування, професор,

Антон Артеменко,

аспірант кафедри економічної теорії, обліку та оподаткування, освітньо-наукової програми «Економіка» спеціальності 051 «Економіка»
Київський національний університет будівництва і архітектури, м. Київ

У контексті сучасного соціально-економічного розвитку особливого значення набуває пошук дієвих моделей співпраці між приватним сектором та органами місцевого самоврядування, серед яких публічно-приватне партнерство (ППП) виступає як перспективний механізм. PPP являє собою довгострокове партнерство, що базується на об'єднанні ресурсів, експертизи та розподілі ризиків між державою та приватним бізнесом задля досягнення суспільно важливих цілей. Залучення приватного бізнесу до таких ініціатив забезпечує мобілізацію додаткового капіталу, підвищення операційної ефективності управління активами та впровадження інноваційних підходів, що часто є недоступними при виключно бюджетному фінансуванні.

Для місцевої влади PPP є інструментом розширення можливостей

виконання власних функцій без значного фінансового навантаження на місцеві бюджети. Ключовими факторами успішної реалізації проєктів ППП є чітке визначення відповідальності сторін, прозорий розподіл ризиків, відкритість укладання угод та узгодження довгострокових інтересів як громади, так і бізнесу, що створює міцну основу для сталого розвитку територій.

В Україні практика застосування ППП на місцевому рівні перебуває на початковому етапі розвитку, що зумовлено недостатнім досвідом у реалізації подібних проєктів та існуючими прогалинами в нормативно-правовій базі. Нагальною є потреба в удосконаленні процедур ініціювання проєктів, конкурсного відбору приватних партнерів, узгодження умов співпраці та оцінки їхньої економічної доцільності для громад. Одними з найбільш перспективних напрямів застосування ППП є проєкти у сфері житлово-комунальної інфраструктури, включаючи модернізацію теплових мереж, а також розбудову та реконструкцію об'єктів соціального призначення, таких як освітні та медичні заклади (табл.1) [2, с.17]. Крім того, значний потенціал для зміцнення економічної основи громад та підвищення їхньої інвестиційної привабливості має залучення приватного бізнесу до створення індустріальних парків, розвитку місцевих аеропортів, транспортних вузлів та туристичної інфраструктури. Значну роль у розширенні використання ППП має відігравати інституційна підтримка, зокрема через створення на місцях спеціалізованих центрів компетенцій та проведення навчальних програм з питань ДПП для представників органів місцевого самоврядування та бізнесу, розробку типових договорів,.

Таблиця 1

Моделі ППП в контексті співпраці з громадами

Сфера реалізації ППП	Приклади проєктів	Потенційний внесок приватного бізнесу	Тип ППП* (модель співпраці)	Очікуваний ефект для громади
Будівництво житлово-комунальної інфраструктури	Будівництво соціального житла, нових водопроводів, очисних споруд	Інвестування в будівництво, експлуатація об'єктів, обслуговування населення	ВОТ, концесія	Поліпшення якості життя, зростання доступності базових послуг
Модернізація тепломереж та об'єктів соціальної інфраструктури	Реконструкція тепломереж, модернізація шкіл, лікарень, дитсадків	Фінансування оновлення, енергоощадні рішення, управління об'єктами	Довгострокова оренда, концесія, спільна діяльність	Енергозбереження, покращення якості послуг
Розвиток індустріальних парків та	Створення індустріальних парків, модерні-	Інвестиції у виробничу, транспортну	ВОТ, концесія, змішане	Створення робочих місць, розвиток

транспортної інфраструктури	зація аеропортів, логістичних центрів	інфраструктуру	фінансування	місцевої економіки
Розвиток туристичної інфраструктури	Будівництво готелів, туристичних центрів, зон відпочинку	Фінансування будівництва, сервісне обслуговування, маркетинг	Оренда, ВОТ, спільні підприємства	Залучення туристів, зростання доходів громад
Розвиток альтернативної енергетики	Будівництво сонячних та вітрових електростанцій	Інвестиції в будівництво об'єктів відновлюваної енергетики	ВОТ, концесія, спільні підприємства	Енергетична незалежність, сталий розвиток громад
Створення системи управління відходами	Будівництво та експлуатація сміттєпереробних заводів, полігонів нового типу	Фінансування проектування, будівництва і експлуатації	ВОТ, концесія	Поліпшення екологічної ситуації
Модернізація мереж громадського транспорту	Закупівля екологічного транспорту, будівництво депо, транспортних хабів	Інвестиції у транспортні засоби, обслуговування маршрутів	Концесія, довгострокова оренда	Покращення мобільності населення, зниження викидів CO ₂
Розвиток цифрової інфраструктури	Створення мереж широкопasmового інтернету, цифровізація послуг	Фінансування інфраструктури, надання послуг зв'язку	Спільне інвестування, концесія	Доступність цифрових послуг, підтримка розвитку Smart City

**ВОТ (Build–Operate–Transfer) - приватний партнер будує об'єкт, експлуатує його певний час для повернення інвестицій і потім передає державі.*

Залежно від типу територіальних громад в Україні пріоритетні напрями реалізації публічно-приватного партнерства можуть істотно відрізнятися. Визначення оптимальних сфер співпраці ґрунтується на особливостях економічного потенціалу, соціальних потреб та інфраструктурних викликів кожної категорії громад (табл. 2).

Рекомендовані напрями ППП за типами громад в Україні

Тип громади	Рекомендовані напрями ППП	Користь для громади	Аргументи та факти
Сільські громади	Альтернативна енергетика, управління відходами, туристична інфраструктура	Енергонезалежність, збільшення туристичного потоку	60% території українських громад - сільські, підвищення внутрішнього туризму на 12%
Міські громади середнього розміру	Житлово-комунальна інфраструктура, тепломережі, громадський транспорт	Підвищення якості послуг, енергозбереження	Зношеність тепломереж перевищує 50%
Великі міста	Індустріальні парки, цифрові сервіси, туризм	Створення робочих місць, діджиталізація	66 індустріальних парків реєстровано до 2024 року
Прикордонні та портові громади	Транспортні вузли, логістика, енергетика	Підвищення експортних спроможностей	70% експорту йде через порти та сухопутні вузли
Гірські громади	Туризм, альтернативна енергетика (малі ГЕС, вітроенергетика)	Стимулювання туристичної активності, енергонезалежність	15% всіх туристів інтересуються гірськими регіонами

Джерело: розроблено авторами на основі [1-3]

У 2023 році понад 60% території України були представлені сільськими громадами, для яких особливо актуальними є питання енергозабезпечення та управління відходами. Розвиток малого туризму сприяв фінансовій підтримці місцевих бюджетів, що підтверджується збільшенням частки внутрішнього туризму на 12% протягом 2022–2023 років, згідно з даними Державного агентства розвитку туризму України. У малих містах понад 70% мереж водо- та теплопостачання характеризуються зношеністю, що перевищує 50%, зумовлюючи необхідність модернізації інфраструктури із застосуванням механізмів публічно-приватного партнерства, як свідчать дані Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України. Великі міста демонструють значний прогрес у сфері цифровізації, адже у 2023 році понад 80% обласних центрів мали затверджені стратегії цифрової трансформації. Крім того, розвиток індустріальних парків є пріоритетним напрямом державної політики, оскільки на початок 2024 року в Україні було зареєстровано 66 індустріальних парків, більше половини з яких локалізовано у великих міських агломераціях. Понад 70% українського експорту транспортується через морські та сухопутні логістичні вузли, що обумовлює потребу в розвитку портової

інфраструктури шляхом залучення приватних інвестицій у форматі публічно-приватного партнерства. Карпатський регіон у 2023 році забезпечив понад 15% внутрішнього туристичного потоку України, що вказує на потенціал розвитку туристичної інфраструктури в гірських громадах, при цьому альтернативна енергетика, зокрема малі гідроелектростанції, сприяє забезпеченню їхньої енергетичної незалежності. За оцінками Міністерства економіки України (2024), понад 40% громад мають потенціал для залучення інвесторів через механізми публічно-приватного партнерства. Згідно зі звітом Світового банку (2023), модернізація житлово-комунального господарства із застосуванням публічно-приватного партнерства в середніх містах може призвести до скорочення втрат тепла на 30–35%. У рамках ініціативи EU4Digital у 2023 році було зафіксовано зростання покриття ширококосмуговим інтернетом у сільській місцевості з 62% до 74%, що стало можливим завдяки реалізації спільних проєктів за участі приватного бізнесу [3].

Таким чином, публічно-приватне партнерство є потужним інструментом налагодження ефективної взаємодії між бізнесом і місцевою владою, що дозволяє спільно вирішувати питання розвитку територій, забезпечувати надання якісних суспільних послуг та формувати передумови для довгострокового економічного зростання. Водночас подальше поширення практики ППП вимагає не лише вдосконалення законодавчого поля, а й зміни управлінських підходів, орієнтованих на партнерство, відкритість і довіру.

Список використаних джерел:

1. Kulikov P., Zakharchenko P., Lych V., Dymenko R. Strategies for financing infrastructure projects in the sphere of public-private partnership. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2022. №3. P. 156-162. DOI:10.33271/nvngu/2022-3/156
2. Проекти в галузі інфраструктури: партнерство державного та приватного секторів: підруч. для студентів ВНЗ / Захарченко П. В. [та ін.] ; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. Вид. 2-ге. Київ : Павленко, 2017. 317 с.
3. Юрчак О. Погляд на кластери з боку EU4Digital – перспективи розвитку на 2025 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.clusters.org.ua/news/eu4digital-perspective-2025/>